02.03.2025. 19:20
Pogledano: 991 puta

PRIČAJ MI PRIČU - Priča za djecu, kao važan alat za razvijanje svijesti, stavova i oblikovanje ponašanja

Snaga i značaj usmene i pisane riječi na odgoj i razvoj humanistički orijentirane i pozitivne ličnosti, prepoznati su još od davnina, te se već dugo vremena kvalitetne priče, u koje su utkane istinske etičke, jezičke i estetske vrijednosti...

Pedagoška uvjerenja

Naida Gadžo:

Učitelj nije profesija, to je životni poziv, životni stil, način života. Učitelj je ličnost koja cijelom svojom pojavom, znanjem, osobinama i postupcima djeluje na svoje đake i zato je potrebno da učitelj, prije svih ostalih ljudi, djeluje svojim vlastitim primjerom i bude svjestan snage tog primjera. Izuzetno je važno stvoriti poticajnu sredinu koja odgovara djetetu, njegovim interesima, zanimanjima, željama, sposobnostima, u kojoj se dijete osjeća prihvaćeno, sretno, voljeno i sigurno, jer će tek u takvom okruženju dijete u potpunosti iskoristiti svoje potencijale, razviti sposobnosti, otkriti sebe i svoj put. Zadatak učitelja je kreirati takvu sredinu i pomoći djetetu u otkrivanju bogatstva njegovog svijeta. Upravo taj nenadmašan, raskošan, maštovit svijet djeteta predstavlja vječnu inspiraciju, jer da bi odgojili dijete potrebno je gledati očima djeteta, zahvatiti sva osjećanja, želje, razmišljanja, promišljanja, sanjarenja, zamišljanja, zanimanja, te na njima temeljiti svoju odgojnu i obrazovnu djelatnost. Izazov, kojem se rado odazivam, je unijeti radost, bezbrižnost, sreću, osmijehe, igru, slobodu u učionicu, jer samo sretno i nasmijano dijete je dijete spremno za učenje.

Marlena Brkić:

Ne predaje učitelj ono što želi, ne predaje učitelj ono što zna, učitelj predaje ono što jest. Nastoji

utkati sebe i pružiti uvijek ono više svojim učenicima. U tome se ogleda moto učenja i djelovanja učitelja „Semper magis“ (Uvijek više). To bih nazvala cjeloživotnim učenjem, za koje se učitelj opredijeli i uvijek traži ono više koje s
ljubavlju, radošću, dobrom voljom, stečenim znanjem i iskustvom nastoji predati svakom učeniku. To ističe ODGOJ na prvo mjesto,a potom OBRAZOVANJE, jer kažu nije znanje znanje znati, već je znanje znanje dati. Ovakva spoznaja daje snagu i vedrinu srca za pronalazak i istaknuće onog najboljeg kod svakog učenika.
Unatoč svim poteškoćama s kojima se susrećemo u obrazovanju dijete treba biti u centru i treba se prilagoditi njegovim potrebama, interesima, mogućnostima, znanju i svemu onome što donosi sa sobom u učionicu.Tu se ostvaruje uzajamno učenje učitelja i učenika. Time učitelj treba biti cjelovita ličnost, imati ulogu voditelja, organizatora, prijatelja, osobe od povjerenja...koja će pokazati prave životne vrijednosti, povezati teoriju s praksom i ostvariti postavljene ciljeve, a nakon toga uvidjeti da je najveći dar učitelju dječji osmijeh, uspjeh i zadovoljstvo. Snaga i značaj usmene i pisane riječi na odgoj i razvoj humanistički orijentirane i pozitivne ličnosti, prepoznati su još od davnina, te se već dugo vremena kvalitetne priče, u koje su utkane istinske etičke, jezičke i estetske vrijednosti, primjenjuju kao snažno odgojno sredstvo, kojim su zahvaćena brojna razvojna područja od razvoja govora, mašte, mišljenja, kreativnosti, emocionalnog sazrijevanja, socijalizacije,... Međutim, važan aspekt, koji je obuhvaćen praksom

Pričaj mi priču, jeste djelovanje priče na oblikovanje ponašanja učenika u odjeljenju, naročito ukoliko se radi o nekim oblicima specifičnog ponašanja i teškoćama koje dijete treba prevazići, kako bi uspješno komuniciralo sa svojom okolinom, vršnjacima, roditeljima. To su neke „uobičajeno neuobičajene“ situacije ili izazovna ponašanja poput ljutnje, ljubomore, nemarnosti, ili čak neke situacije koje dovode do neočekivanih promjena u životu djeteta poput razvoda, preseljenja ili čak gubitka bliskih članova porodice. Takve situacije zapravo dovode do narušavanja ravnoteže prvenstveno u životu djeteta, a samim tim i do narušene poticajne razredne atmosfere i tada koristimo odgovarajuću priču, često po utvrđenom modelu pisanja sastavljenu baš za određeno dijete i određenu teškoću, kao način dovođenja i uspostavljanja ponovne ravnoteže. Glavna okosnica priče je pažljivo i pomno smišljena metafora, koja omogućava da se dijete identificira sa likom u priči ili sa opisanom situacijom, prepoznaje i projicira vlastite misli, osjećanja, želje i potrebe na lik, te da doživi emocionalno oslobađanje i smiraj, što dovodi do vraćanja ponašanja i ličnosti u ravnotežu. Da bi se to postiglo trebaju se birati priče koje odražavaju djetetovu problemsku situaciju ili situaciju koja je u središtu pažnje, sa pozitivnim, ostvarivim rješenjem problema.

Važna aktivnost je i djetetovo sastavljanje priče. Svako ce dijete u
priču utkati dio sebe, dio svoje stvarnosti, mašte, interesa, potreba,
težnji, emocija, što nam pomaže da prepoznamo pokretače djetetovog ponašanja, uzroke neuobičajenog ponašanja i djelujemo na odgovarajući način. Priču, odgovarajuće sadržine, vrijednosti i utkane poruke koristimo i u odgoju za nenasilje, razvijanju ekološke svijesti te isticanje, usvajanje i širenje i univerzalnih vrijednosti. Praksa Pričaj mi priču je izuzetno fleksibilna te

pogodna za rad sa učenikom jedan na jedan, sa grupom učenika, cijelim odjeljenjem, te je moguće čak i veoma uspješno uključiti i roditelje. Može se koristiti i u predškolskom i osnovnoškolskom uzrastu, pa čak i adolescenciji. Praksa obuhvata i druge osmišljene aktivnosti (razgovor, dramatizaciju, likovno izražavanje, praktičan rad). Za samu realizaciju je potrebno osigurati opušteniju razrednu atmosferu i priču, koju može napisati sam nastavnik, prema potrebi učenika, odjeljenja ili određene situacije, može napisati učenik samostalno ili uz pomoć nastavnika ili roditelja, a mogu se koristiti i prigodne priče.

DETALJAN OPIS:

POLAZIŠTA

Primjeni opisane prakse je prethodilo pohađanje seminara i edukacija o značaju priče i pripovijedanja za rast i razvoj djeteta, upoznavanje sa tehnikama i efektima „storytellinga“, te otkrivanje posebnog umirujućeg, terapeutskog učinka odgovarajuće priče na neuobičajena ponašanja djeteta. Do primjene prakse je došlo zbog uviđanja mogućnosti iskorištavanja i iscrpljivanja svih prednosti i pozitivnih efekata pripovijedanja prigodnih priča u radu s učenicima, naročito s učenicima specifičnih oblika ponašanja, ali i za rješavanje različitih razrednih situacija, u odgoju za nenasilje te promociju istinskih univerzalnih vrijednosti.

CILJ I ŽELJENI ISHODI

CILJ: Pripovijedanjem prigodnih i posebno sastavljenih priča i osmišljenim pratećim aktivnostima (razgovor, likovno izražavanje, dramatizacija, praktičan rad) djelovati na ponašanje i razvoj učenika, kako bi se razvili i učvrstili pozitivni oblici ponašanja i utisnule istinske vrijednosti čovječanstva.

ishodi:

- Poticanje promjena i djelovanje na ponašanje učenika kroz samoprepoznavanje/ identifikaciju u pročitanom
tekstu i verbalizaciju emocionalnog doživljaja, te uviđanje pozitivnog rješenja ili oblika ponašanja
- Razvoj i bogaćenje emocionalnog života djeteta
- Razvoj socijalnih kompetencija djeteta
- Razvoj intelektualnih, izražajnih i praktičnih sposobnosti sposobnosti djeteta
- Razvoj govora i bogaćenje rječnika
- Usvajanje univerzalnih vrijednosti, koje će postati sastavni dio ličnosti djeteta
- Razvoj društvene svijesti, društvene odgovornosti, socijalno usmjerenih stavova i ubjeđenja...

DETALJAN OPIS REALIZACIJE

Razredna zajednica, kao zajednica djece, učenika, iako naoko ujednačena po dobi, predznanjima, opštim i specifičnim karakteristikama, zapravo obuhvata skupinu djece različitih interesa, iskustava, želja, emocija, osobina, djece koja njeguju različite svjetove u svojoj duši i ličnosti. Tako, imamo izrazito osjetljivu, povučenu, stidljivu djecu, dominantnu djecu, koja su navikla da uvijek sve bude po njihovom, djecu koja teško kontrolišu emocije, pa su često ili na rubu plača ili sklona

nasilnim reakcijama kao što su štipanje, grizenje, udaranje, verbalizirano nasilno ponašanje, djecu kojoj nedostaje samopouzdanja ili su u očima svojih vršnjaka po nečemu različiti ili drugačiji... Često je potrebno pravo umijeće, veliko zalaganje učiteljice da pomiri različite karaktere, različite umove u učionici i nauči ih složnom zajedničkom životu, u kojem se poštuju i žive najveće humanističke vrijednosti. Praksa „Pričaj mi priču“ je odlična da učenike naučimo svemu tome, bez kritika, prodike, moralisanja, na nenametljiv, a upečatljiv, zabavan i poučan način.

Praksa je korištena za promociju i isticanje univerzalnih ljudskih vrijednosti kao što su hrabrost, tolerancija, socijalna pravda i pravičnost:

1. Kroz prekrasno ilustrovanu dječiju slikovnicu i priču „Medo zvan hrabrost“ razgovarali smo o emocijama, jednoj od najjačih ljudskih emocija - strahu, šta nas plaši, zašto, kako se suočavamo s našim
strahovima. Čitali smo priču, razgovarali o pročitanom, pisali ilustrovane poruke, te dramatizovali priču i kroz dramatizaciju iskazali naše osjećaje. Shvatili smo da nas strah često ograničava i da zbog straha propuštamo lijepe i neprocjenjive životne momente i čarolije, te da je bolje suočiti se sa strahom, nego živjeti u strahu. Zaključili smo da je strah ponekad i koristan jer nas spriječava da uđemo u situacije koje ugrožavaju našu sigurnost i život.

2. Čitajući socijalne bajke „Djevojčica sa šibicama“ i „Srećni kraljević“, razgovarali smo o društvenoj pravdi, društvenoj odgovornosti, empatiji i solidarnosti. Naučili smo da mi sami možemo doprinijeti mnogo da svijet bude ljepše mjesto za život, kako nas samih, tako i ljudi iz našeg okruženja.

3. Primijenile smo praksu i u radu na modeliranju neuobičajenog ponašanja učenika. Dvoje učenika u odjeljenju se veoma teško snalazilo s drugom djecom i imalo teškoće uključivanja u igru, pri čemu su često uznemirivali druge đake u odjeljenju. Pročitala sam učenicima priču Nepodnošljiva hobotnica (preuzetu iz eknjige Susan Perrow: ‘Žlica puna priča: A – Z zbirka priča za djecu o ponašanju’). O priči smo kratko razgovarali, bez moralisanja i dovođenja u vezu sa našim problemom u odjeljenju, ali su učenici nakon priče puno lakše stupali u socijalne interakcije sa svojim vršnjacima.

4.Kada su u pitanju neke zanimljive životne situacije takođe smo učenicima čitale tematske priče i bajke, od kojih su nam najpogodnije bile terapeutske priče autorice Susan Perow, pri čemu su učenici pokazali duboko zanimanje i razumijevanje situacija i posljedica. Čitanje priča je praćeno dramatizacijom, likovnim radionicama ili izradom dječijih rukotvorina.

5. „Priča Vučić“ jedna je od priča u okviru poglavlja Nemir/Prigovaranje (preuzeta iz knjige 101 terapeutska
priča za djecu Susan Perrow), pomogla nam je potaknuti učenike na sudjelovanje u društvenim i školskim aktivnostima, a koji su neprestano prigovarali da im se to ne sviđa i unosili nemir time među druge učenike u razredu. Glavni lik priče je vuk, a poznajući vukove i njihovo ponašanje u

čoporu, priča je bila idealna za rješavanje ovakvih oblika ponašanja. Uz dosljedno čitanje priče, preuzimanje uloge glavnog lika iz priče, imali su mogućnost glazbenog izražaja kroz pjesmu na stihove „sretnog vuka“ iz priče koji je prihvaćen i koji se uklopio s ostalim vukovima u svom čoporu. Rezultat u razredu je bilo samoprepoznavanje sebe, emocionalno bogaćenje i govorno izražavanje.

6. Kroz književni tekst „Sucokreti“ Tamare Vrbanović iskazali smo svoje emocionalne doživljaje, samoprepoznali se u ulogama likova i postavili sebe u životnu situaciju kada je potrebno pomoći drugome, iskazujući isto kroz poruke i dramatizaciju. Likovi priče, Suncokret i Slavuj dali su nam poruku kako pomoći jedno drugome i kako u razredu djelovati timski, te razmijeniti svoje misli toplim razgovorom. Ovo je utjecalo na neuobičajeno ponašanje učenika koji je odbijao raditi u skupinama i pomagati drugima u razredu. Kroz strategiju nazavnu „Šest suncokreta“ nakon čitanja priče i razgovora, uspjeli smo ga pridobiti u ulozi slavuja koji je pomogao suncokretu i štitio ga, stavljajući se u istu ulogu, osjećao se sretnim jer je uradio nešto dobro za drugoga.

EFEKTI; POSTIGNUTI REZULTATI

Učenici su sa oduševljenjem slušali i čitali priče, razgovarali o njihovom sadržaju, te uspješno iznalazili rješenja situacija. Kroz razgovor je bilo vidljivo da su se djeca uspjela povezati s pričom, identificirati se s likovima priče, uočiti bitne momente, koji su bili u središtu naše pažnje, te se kritički osvrnuti na njih. To su posebno pokazala kada su trebali priču dramatizirati, te se uživiti u likove, njihove postupke i emocije. Priče su djelovale i na učenike sa „neuobičajenim“ ponašanjem, naročito kada su u pitanju povučeni đaci ili učenici sa naslinim oblicima ponašanja, te su dovela do veće ili manje promjene.

Slušajući, čitajući, kritički promišljajući o pričama, te izrađujući odgovarajuće tematski vezane predmete učenici su razvijali intelektualne, izražajne, etičke, estetske i praktične sposobnosti, komunicirali su međusobno, razmjenjivali mišljenja i iskustva, stvarala se poticajna atmosfera i sredina za socijalno učenje i učenje uopšte. Čitanje priče ima umirujuće dejstvo i jedan terapeutski učinak na stanje učenika što smo uvidjeli nakon

pročitanog. Učenici su aktivniji jer time imaju mogućnost za iskazivanje misli kako individulno tako i u paru ili grupi koja postaje veća. Postupci likova ih potiču na razmišljanje i donošenje točnih zaključaka. U razgovoru smo uvidjele učeničko samooprepoznavanje. Isticanjem onih pravih ljudskih vrijednosti iz priče (istine, pravde, tolerancije,hrabrosti,ljubavi, odgovornosti,pomaganja..) rezultiralo je na način komuniakcije jednih prema drugima kako na nastavi tako i na velikom odmoru i vannastavnim aktivnostima. Učenici neuobičajenih ponašanja uključili su se u igru, počeli razmišljati timski, iako je trebalo više poticaja i vraćanja na priču. Pomoć jedni drugima iskazali su djelima. Obogatili su svoj rječnik.

Priče su prepričavali roditeljima i učenicima iz drugih odjeljenja, što je ostavilo velik utisak. Praksa je inovativna, kreativna, terapeutska, prilagođena djeci i pristupačna, ne iziskuje veća materijalna ulaganja, te se može uspješno primjenjivati u svim sredinama, najbolje u predškolskom i osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju.

Collections

NIN 2018